

המדיר פרק שביעי כתובות

עו.

עין משפט נר מצוה

נה א ב מיי פכ"ה מל' אבות הל"ד טו"ע אה"ע ס"י ק"ח טע"ו: נ"ב מ"י מ"כ מהלכות מביה הל"ד סמג עש"ן פ"כ טו"ע חו"מ ס"י נכד טע"ו א:

תוספות ר"ד

ר"א אמר רישא מנה לאבא בידך סיפא מנה לי לאבא בידך פי' ר"א נמי אוקמינה כ"ג ורישא דאמרי' בעל מהימן משום דהו"ל מנה לאבא בידך שהוא טענת שמה שהאב טוען להוציא הכתובה בשבילי והיא טוענת שמה שאינו ברור מתי נולדו בה המומין הללו. והלכך לא מהני חזקה דגופה כגון טענה האשה שהיא טוענת ברי ויוכה בכתובה לעצמו דהיא מהניא ומפקי' בה ממונה ה"מ למאן דאית ליה חזקה דגופה אבל חזקה דגופא דאשה לא מהני ליה חזקה לדליל' לאפקי ממונה מחזקה אבל אילו הות [טוענת] כנגדו דכתובתה לעצמה ה"נ אשה מהימנא ואע"פ שלא נכנסה לרשות הבעל ולא אמרינן כאן נמצא וכאן היו ולר"א האשה נאמנת וק"ל הל' כ"ג והוא בתרא. אמר ר"א א"ש המחליף פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת. על בעל החמור להביא ראיה שהי' חמורו קיים בעת משיכת הפרה ותנא תנא כלה. פ"י בעל החמור משך את הפרה והחמור היה בביתו ותנן בספ"ק דקידושין כל העשה דמים באחר כיון שזכה זה נתייבין זה בחליפין פ"י כיון שמשך א' מהן נתייבין חבירו באונס חליפין בכ"מ שהן ועכשיו נמי משעה שמשך את הפרה קם החמור ברשות בעל הפרה ואם מת לאחר משיכת הפרה לעצמו מת ואע"פ שהחמור בבית בעליו עומד וכשנמצא מת לא ידענו מתי מת זה אומר עד שלא משכת פרתו מת וברשותך מת וזה אומר לאחר שמשכתי פרתך מת וברשותך מת אמר שמואל שעל בעל החמור להביא ראיה שהי' חמורו קיים בעת משיכת הפרה ואם לא ימצא ראיה יחזור פרה לבעלה. ומסתמך מהתנא' דכלה ואמרי' הי' כלה אי לימא כלה בבית אביה וכו'

וחדא במקום תרתי **לאו** בלום הוא. וא"ת והא גזי בעל איכא נמי תרתי חדל דלין אדם מתפייס במומין וחדל דאית לן למימר כאן נמצאו כאן היו והני תרי חזקי דבעל עדיפי טפי מהני תרי חזקי דאשה דכאן נמצאו כאן היו עדיף מחזקת הגוף דהא עודה צדית אציה על האז להביא ראיה ולא מהני ליה חזקת הגוף משום דנולד ספק בדרשותו ואמרינן כאן נמצאו כאן היו וכשנכנסה לרשות הבעל והביא הבעל ראיה שעד שלא נתאסרה היו זה מומין אלו פטור מכתובתה דעדיף טעמא דלין אדם מתפייס במומין מההיא דלין אדם שותה זכוס אלף אס כן בודקו א"כ השתא נמי דמייתי ראיה דמשנתאסרה היו זה המומין אמאי לא מיפטר מהני תרי טעמי ומאי שנה דכאן נמצאו כאן היו גרידא עדיפא מחזקת הגוף וחזקה דלין אדם מתפייס במומין עדיף מחזקה דלין אדם שותה זכוס כו' וכי הו' תרווייהו צדתי הדדי עדיפי טעמי האשה מנייהו ויש לומר דודאי טעמי האשה עדיפי וכאן נמצאו כאן היו גרידא דעדיפא מחזקת הגוף היינו משום דמסייע ליה חזקת ממון וכן חזקה דלין אדם מתפייס במומין מסייע ליה חזקת ממון ולחד מנייהו יש כח לחזקת ממון לסייע אבל לתרווייהו צדתי הדדי לא מסייע ועוד יש לפרש דמשום הכי כי הו' תרווייהו צדתי הדדי עדיפי טעמי האשה משום דלפילו לא ישהי' אלא אחד מהן אמת או חזקת הגוף או אין אדם שותה זכוס יש לה כתובה אבל בעל לא מיפטר אלא עד שיהו כל הטעמים שלו אמת שאם אחד מהם שקר מפסיד הבעל הילכך גריעי טעמי הבעל מטעמי האשה: **רישא** מנה **לאבא** בידך. לכוונה היה נראה לרבינו יצחק לפרש דטעמא משום דצרי שלא לא מהני לאז לאזי כמנה לאחר צידך דאמרינן גיש נוחלין (ג"צ קהל: ושם) דלזינו נאמן גזי האומר או אחי אינו נאמן דצעי לאוכוחי מהתם דצרי ושמה לאז צרי עדיף ומהני שאני התם דכמנה לאחר צידך היו ואע"ג דהכא איכא נמי חזקת הגוף מ"מ לא מהני ליה דלא אמר רבן גמליאל דנאמנת אלא צדתי וצדתי טוען דאי טוען ברי לא הו' צריך להביא ראיה סיפא מנה לי צידך ולגזי דידה מהני צרי דידה ואע"ג דק"ל דצרי ושמה לאז צרי עדיף הכא איכא צרי וחזקה וחזר צו רבינו יצחק דהא משמע מדקאמר על האז להביא ראיה שאינו נוטל בלא ראיה אפילו טוען צרי מדלא קאמר או שיאמר צרי לי ועוד דמשמע מההיא דשמואל בסמוך דנכנסה לרשות הבעל דעל הבעל להביא ראיה אפי' טוען האז והבת שמה ואינו מטעם צרי ושמה אלא משום דנולד הספק בדרשותו מדמייתי ופריך עלה מההיא דמחט שנמצאת כו' דההיא שמה ושמה הוא ואי משום צרי ושמה הוא לא הו' פריך מידי דמסתמא רב אשי לא פליג אדשמואל דקיימא לן כותיה ונראה לו פירוש הקונטרס עיקר דרישא מנה לאז צידך ולא מהניא חזקת האשה לגזי האז: **ומודה** ר"מ דחכמים במומין הבאין בו. להאי גירסא קשה דהשתא משמע דחכמים מייפין כח הבעל טפי מרי"מ מדקאמר ר"מ לחכמים דהכא יפה כח הבעל מכח האז אע"ג דבעלמא לא מייפה ר"מ כח הבעל כמו חכמים וצמתי' לא משמע הכי אלא ר"מ מייפה כח הבעל טפי מחכמים דאפי' מומין הנדקים יכול לטעון וחכמים פליגי עליה על כן נראה כפירוש רבינו חננאל דגרים ומודים חכמים לר"מ ומיהו גם זה אינו מיושב דלא שייך מודה הואיל ולא פליגי בכה"ג ובקונטרס גרים ומודה ר' מאיר ותו לא וקשה מודה למחן: **ואמאי** מנה לי בידך הוא. תימה אמאי אקשי לרב אשי טפי מלכל הני אמוראי דלעיל דלמ"ד תנא הו' מלי לאקשוי מה חילוק יש בין צדית אציה ולבין צדית בעלה ולמ"ד נמי כאן נמצאו כאן היו אמאי על האז להביא ראיה הא הו' חדא במומין תרתי ולא מצי למימר דס"ד דמקשן דראוין לצא עמה משמע שהם ישינ' ויכר שמומין אלו בלא מומין אחרון מקודם אירוסין ואיתער חזקה הגוף לפיכך על האז להביא ראיה דא"כ מאי פריך לרב אשי הא רב אשי לא אמר שיהא נאמן אלא משום חזקה ומיהו יש לומר דלעולם ס"ל כאן נמצאו כאן היו ומיירי במומין שאלו חזקה גוף ונמצא נאמן אפי' ע"י צדקה כגון נכסה הקבוע לו זמן וריח הפה שיכולה לשמור עמהם שלא יכירו זה בני אדם שאע"פ שנכנסה לרשות הבעל על האז להביא ראיה דהשתא לא הו' חדא במומין תרתי דחזקה שאלו שותה זכוס א"כ בודקו ורואה ונתפייס ליכא למימר כיון דלין יכול לידע מומין אלו ע"י צדקה קרובותיו ומיהו לא יתכן לפרש כן למאי דגרסינן בתוספתא במומין הראוין להוולד עמה צדית אציה: **ע"ל** בע"ל החמור דהביא ראיה. אע"פ שהוא מוחזק וחזקת הגוף נמי מסייע ליה והו' לן לאוקמי החמור בחזקת שהיה קיים אלא טעמא דשמואל דמוקמינן לפרה בחזקת מרה קמא והא דפריך הש"ס בהשואל (ב"מ ק. ושם) גזי המחליף פרה בחמור וילדה דיחלוקו וליחזי בדרשותא דמאן קיימא וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה אלמא לא מוקמינן לחזקת מרה קמא היכא דתפס אידך התם פריך לפי המסקנא דהכא דלא קאי הכי ומיהו תימה למאי דלסקא דעמין השתא אמאי על בעל החמור להביא ראיה כיון שהוא מוחזק וגם הוא לאוקמי החמור בחזקת שהיה קיים והא שמואל גופיה אית ליה בריש המוכר פירות (ב"מ כ"ג ז.) המוכר שור לחבירו ונמצא נאמן דלין העשות חוזרין ולא מוקמינן להו בחזקת מרה קמא אלא אוליגן בחר חזקה דהשתא אע"ג דרובא מצדני לרידיא מסייע למרה קמא כ"ש הכא דאית לן למיזל בחר חזקה דהשתא דמסייע ליה חזקת הגוף וליכא למימר דהתם היינו טעמא דמדלא דק אס הוא נאמן אית לן למימר דלשחטת וצניה דא"כ מה צריך למימר התם לשמואל כי אוליגן בחר רובא דחיקורא במומנה לא אוליגן והא טעמא לא משום רובא הוא אלא משום דלא דק ועוד צ"י צדית כור (שם קה. ושם) אמר שמואל כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה משום דמספקא ליה אי תפס לשון ראשון או לשון אחרון ולוקמא בחזקת מרה קמא על כן נראה דטעמא דשמואל לאו משום חזקת מרה קמא אלא אית לן למימר כיון דאשתכח החמור דמת כי היכי דעכשיו הוא מת כן יש לנו להחזיקו שהיה מת גם קודם דמיהא להא דאמר צדית (דף ד.) דכל הטומאות כשעת מציאתן דזוקא גזי מיתת חמור וגזי מוס וגזי מחט שנמצאת בעוצי צדית הכוסות אית לן למימר הכי והא דכלה צדית חמיה על הבעל להביא ראיה משום דכי אמרינן נמי כמו שאנו מוצאין מוס

חדא במקום **תרתי**. דהעמד ממון על חזקתו לא אמרינן דניהו נמי הכל תרתי במומין חזקה דגופא חזקה דמומנה לאו כלום היא: **עד** **שלא** **תתאסר**. אבל היכא שהביא עדים שראו זה עד שלא תתאסר: **העמד** **הגוף** **על** **חזקתו** **ליכא** **למימר**. דקדושין דהא קיימי עדים: **והעמד** **ממון** **על** **חזקתו**. כי ליכא חזקה דגופא: **רב** **אשי** **אמר** **כו'**. מהדר נמי לאוקמה כולה כרבן גמליאל דחזקה דגופא עדיפא ורישא להכי לא מהניא חזקה דגופא לפי שאין הטענה שלא אלא של אציה שכתובת אירוסין לאז והו' ליה מנה לאזא צידך וגזי אכ לא אמרינן צדוק שלה דתייהי חזקתה: **מודה** **ר"מ** **גרס'** בתוספתא. אע"ג דאמר נכנסה לרשות הבעל על הבעל להביא ראיה מודה הוא במומין הראוין לצא עמה כו'. וקס"ד בכל מומין שיש לספק ולומר שצדית אציה בלא: **שעל** **האז** **להביא** **ראיה**. ואע"פ שנכנסה לרשות הבעל: **מנה** **לי** **צידך** **הוא**. ויומא העמד הגוף על חזקתו: **ציטירט**. אכזע יתירה ליכא למימר לאחר אירוסין נולד: **ומשך** **בעל** **החמור** **אס** **הפרה**. והחמור היה צדית בעליו ותנן בקדושין (דף טז.) כל הנעשה דמים בלאר כיון שזכה זה שמשך אחד מהם נתחייב חזרו במומין חליפין בכל מקום שהן: **עד** **שמה** **החמור**. זה אומר עד שלא משכת את פרתי מת חמורך וכן מת זה אומר משמשכתי את וכו' קניי הוא לך: **ופנה** **הוא** **כלה**. תנא דמתני' דאירי במומין כלה מסייע לי: **הי** **כלה**. הי מילתא דמתני' מסייעתא: **אילימא** **כלה** **צדית** **אציה**. רישא דמתני' ט' שבאו לרין בעודה ארוסה דקתני האז צריך להביא ראיה וצדית ליה לשמואל כר"א דמוקי לה' בתרי תנאי ואפי' נכנסה לחופה אית ליה לתנא דרישא שהאז צריך להביא ראיה ואע"פ שלא נולד ספק בדרשותו אלמא אינו גובה ממון מספק. והאי נמי לא יחזיק בפרת חבירו מספק ואף על גב שהספק בדרשות חבירו נולד שהרי כבר נעשית מסייעה: **מי**

דהכא איכא נמי חזקת הגוף מ"מ לא מהני ליה דלא אמר רבן גמליאל דנאמנת אלא צדתי וצדתי טוען דאי טוען ברי לא הו' צריך להביא ראיה סיפא מנה לי צידך ולגזי דידה מהני צרי דידה ואע"ג דק"ל דצרי ושמה לאז צרי עדיף הכא איכא צרי וחזקה וחזר צו רבינו יצחק דהא משמע מדקאמר על האז להביא ראיה שאינו נוטל בלא ראיה אפילו טוען צרי מדלא קאמר או שיאמר צרי לי ועוד דמשמע מההיא דשמואל בסמוך דנכנסה לרשות הבעל דעל הבעל להביא ראיה אפי' טוען האז והבת שמה ואינו מטעם צרי ושמה אלא משום דנולד הספק בדרשותו מדמייתי ופריך עלה מההיא דמחט שנמצאת כו' דההיא שמה ושמה הוא ואי משום צרי ושמה הוא לא הו' פריך מידי דמסתמא רב אשי לא פליג אדשמואל דקיימא לן כותיה ונראה לו פירוש הקונטרס עיקר דרישא מנה לאז צידך ולא מהניא חזקת האשה לגזי האז: **ומודה** ר"מ דחכמים במומין הבאין בו. להאי גירסא קשה דהשתא משמע דחכמים מייפין כח הבעל טפי מרי"מ מדקאמר ר"מ לחכמים דהכא יפה כח הבעל מכח האז אע"ג דבעלמא לא מייפה ר"מ כח הבעל כמו חכמים וצמתי' לא משמע הכי אלא ר"מ מייפה כח הבעל טפי מחכמים דאפי' מומין הנדקים יכול לטעון וחכמים פליגי עליה על כן נראה כפירוש רבינו חננאל דגרים ומודים חכמים לר"מ ומיהו גם זה אינו מיושב דלא שייך מודה הואיל ולא פליגי בכה"ג ובקונטרס גרים ומודה ר' מאיר ותו לא וקשה מודה למחן: **ואמאי** מנה לי בידך הוא. תימה אמאי אקשי לרב אשי טפי מלכל הני אמוראי דלעיל דלמ"ד תנא הו' מלי לאקשוי מה חילוק יש בין צדית אציה ולבין צדית בעלה ולמ"ד נמי כאן נמצאו כאן היו אמאי על האז להביא ראיה הא הו' חדא במומין תרתי ולא מצי למימר דס"ד דמקשן דראוין לצא עמה משמע שהם ישינ' ויכר שמומין אלו בלא מומין אחרון מקודם אירוסין ואיתער חזקה הגוף לפיכך על האז להביא ראיה דא"כ מאי פריך לרב אשי הא רב אשי לא אמר שיהא נאמן אלא משום חזקה ומיהו יש לומר דלעולם ס"ל כאן נמצאו כאן היו ומיירי במומין שאלו חזקה גוף ונמצא נאמן אפי' ע"י צדקה כגון נכסה הקבוע לו זמן וריח הפה שיכולה לשמור עמהם שלא יכירו זה בני אדם שאע"פ שנכנסה לרשות הבעל על האז להביא ראיה דהשתא לא הו' חדא במומין תרתי דחזקה שאלו שותה זכוס א"כ בודקו ורואה ונתפייס ליכא למימר כיון דלין יכול לידע מומין אלו ע"י צדקה קרובותיו ומיהו לא יתכן לפרש כן למאי דגרסינן בתוספתא במומין הראוין להוולד עמה צדית אציה: **ע"ל** בע"ל החמור דהביא ראיה. אע"פ שהוא מוחזק וחזקת הגוף נמי מסייע ליה והו' לן לאוקמי החמור בחזקת שהיה קיים אלא טעמא דשמואל דמוקמינן לפרה בחזקת מרה קמא והא דפריך הש"ס בהשואל (ב"מ ק. ושם) גזי המחליף פרה בחמור וילדה דיחלוקו וליחזי בדרשותא דמאן קיימא וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה אלמא לא מוקמינן לחזקת מרה קמא היכא דתפס אידך התם פריך לפי המסקנא דהכא דלא קאי הכי ומיהו תימה למאי דלסקא דעמין השתא אמאי על בעל החמור להביא ראיה כיון שהוא מוחזק וגם הוא לאוקמי החמור בחזקת שהיה קיים והא שמואל גופיה אית ליה בריש המוכר פירות (ב"מ כ"ג ז.) המוכר שור לחבירו ונמצא נאמן דלין העשות חוזרין ולא מוקמינן להו בחזקת מרה קמא אלא אוליגן בחר חזקה דהשתא אע"ג דרובא מצדני לרידיא מסייע למרה קמא כ"ש הכא דאית לן למיזל בחר חזקה דהשתא דמסייע ליה חזקת הגוף וליכא למימר דהתם היינו טעמא דמדלא דק אס הוא נאמן אית לן למימר דלשחטת וצניה דא"כ מה צריך למימר התם לשמואל כי אוליגן בחר רובא דחיקורא במומנה לא אוליגן והא טעמא לא משום רובא הוא אלא משום דלא דק ועוד צ"י צדית כור (שם קה. ושם) אמר שמואל כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה משום דמספקא ליה אי תפס לשון ראשון או לשון אחרון ולוקמא בחזקת מרה קמא על כן נראה דטעמא דשמואל לאו משום חזקת מרה קמא אלא אית לן למימר כיון דאשתכח החמור דמת כי היכי דעכשיו הוא מת כן יש לנו להחזיקו שהיה מת גם קודם דמיהא להא דאמר צדית (דף ד.) דכל הטומאות כשעת מציאתן דזוקא גזי מיתת חמור וגזי מוס וגזי מחט שנמצאת בעוצי צדית הכוסות אית לן למימר הכי והא דכלה צדית חמיה על הבעל להביא ראיה משום דכי אמרינן נמי כמו שאנו מוצאין מוס